

Vasné Tóth Kornélia a H13-ban

A további, a KBK archívumából hozott tablókön *Budai Tibor* (1946–) rézkarcainak mesészerű világába nyerhetünk betekintést, ill. a Szlovéniában élő *Salamon Árpád* (1930–) művésztanár intézményi ex libriseit, négyzetes kompozícióit szemlélhetjük. De számos gyűjtő, alkotó nevét sorolhatnám még az archívumból, akik gyűjteményükkel már többször szerepeltek kiállításokon, akár önállóan is, pl. *Rácz Mária*, *Lenkey István*, *Mayer József*, *Kundermann Jenő*, *Zenei József*, *Gombos László* stb.

Körülnézve a teremben, a kiállított ex librisek a gyűjtők – és a készítőik – sokféleségét, érzelemgazdagságát tükrözik. A gyűjtők a társadalom széles rétegét képezik, találhatunk közöttük jogászt, mérnököt, tanárt éppúgy, mint költőt, könyvtárost, nyomdászt, kertészt stb. Nemegyszer a grafikusok maguk is gyűjtővé válnak. Ez a sokféleség a kiállított grafikákon is tükröződik, Karinthy Frigyes szavaival: „*mennyi szín és furcsaság és élet mindez és mennyi emlék és mennyi remény*” (Tanár úr kérem, Bevezetés).

„*A művészet nem önmagától fejlődik, az emberek gondolatai változnak, s velük változik kifejezésük módja is.*” (Picasso) Erről is tanúskodik ez a kiállítás, mely 100 év kisgrafikai világába nyújt betekintést a gyűjtők szemszögéből. Legyen ez példa és bátorítás mindenki számára, aki már gyűjt, vagy még csak távolról foglalkozik az ex libris gyűjtés gondolatával. Ne feledjük, rajtunk, mecénásokon is múlik a kisgrafika, az ex libris jövője!

Kérem, tekintsek meg a kiállítást, melyhez örömmel jelentem, hogy a szerkesztésben katalógus is készült. Ezekből egy-egy példányt a megnyitó után szeretnék átnyújtani a kiállítóknak és az érdeklődőknek. Köszönöm a figyelmet!

Vasné Tóth Kornélia

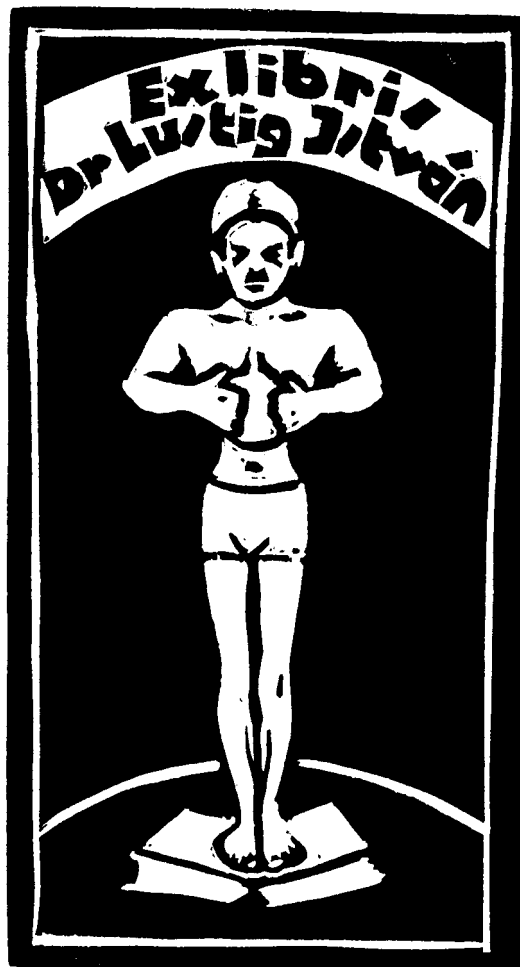
HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

LUSTIG ISTVÁN

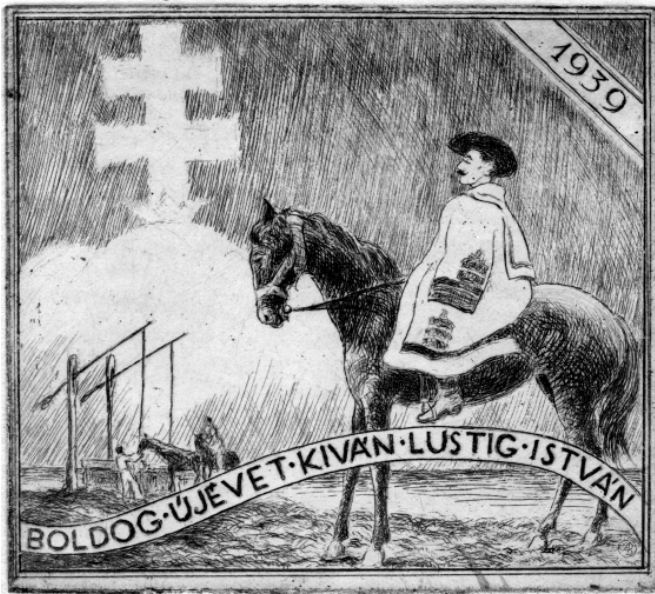
70 éve hunyt el Lustig István (1903–1944) szegedi ügyvéd. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem jogi karán végzett. Kapcsolatba került a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumával, ill. bekapcsolódott a közeli, Debrecenben működő Ajtösi Dürer Céh munkájába. Ezek mellett a budapesti MEGE tagja. Zsidó származású lévén, a második világháború idején egyre gyakrabban hívták be munkaszolgálatra, így is halt meg 1944-ben.

Soó Rezső, Arady Kálmán mellett a korszak legnagyobb gyűjtőjeként tartják számon. Már az 1930-as években komoly gyűjteménye volt, a gyűjtéshez jó anyagi háttérrel rendelkezett, ezt bizonyítja, hogy a MEGE 1936-os cserejegyzékében 156 saját névre szóló ex librisszel szerepelt, köztük többségében fametszetekkel és rézkarcokkal. Az 1937-es cserejegyzékben már 194 lapot kínált. 1939-ben 320 saját lappal rendelkezett.

Baráti viszony fűzte a Debrecenben tevékenykedő Vadász Endre grafikushoz. Vadász első kisgrafikai oeuvre katalógusát Soó Rezső közölte 1935-ben, a másodikat dr. Lustig István adta ki német nyelven, 1936-ban. 1939-ben jelent meg Lustig újabb német nyelvű katalógusa, amely 1922–39 közt időrendi sorrendbe állítja Vadász 250 kisgrafikáját. Vadász Endre lapjai közül természetesen sokat (több mint 40-et) találunk Lustig István nevére, s köztük az

Benkő Antal fametszete, X3 (1934), 135×88

Bajor Ágost rézkarca, C3, op. 100 (307), (1938), 85×93

1938-ban készített op. 260-as szövege „20 000 ex libris dr. Lustig István” tükrözi, hogy Lustignak ekkor már több tízezres gyűjteménye volt.

Fokozatosan egyre bővült az általa foglalkoztatott művészek köre. A magyarok közül Buday György és Vadász Endre készítették számára a legtöbb ex librist, rajtuk kívül Bajor Ágost, Révész Kornél, Bordás Ferenc, Haranghy Jenő, Zádor István, Pohárnok Zoltán, Schorr Tibor, Dinnyés Ferenc stb. A külföldiek közül az olasz Enrico Vannuccini, Olmendo Mezzoli, Arnaldo Badodi, a német Adolf Kunst, Ottohans Beier, Hubert Woyty-Wimmer, Toni Hofer, Rose Reinhold és a cseh Antonín Doležal stb. szerepelt a grafikusai közt. Italo Zettitől, Michel Fingestentől neki volt a legtöbb ex librise hazánkban. Mint a művészek széles köre is mutatja, nemzetközi viszonylatban is jelentős gyűjteményt hozott létre, a kor híres gyűjtőivel rendszeres kapcsolata volt. Kollekcijával 1934-től gyakran szerepelt nemzetközi és hazai anyagokat bemutató kiállításokon. Az 1940-es évekre már 350 körüli saját névre szóló lapja, és összesen kb. 30 000 példányszámú gyűjteménye volt, sok rézmetszetű és rézkarc lappal.

Gyűjteménye sorsa halála után szerencsésen alakult: Soó Rezső professzor Lustig özvegyétől egy tételben felvásárolta a megközelítőleg 40 000 lapból álló kollekción, melyhez nagy tömegű csereanyag társult. Soó professzor ebből kb. 8000 lapot mint hiányzókat saját gyűjteményébe osztott be, a többi cserére használta fel. A későbbiekben Soó Rezső gyűjteményének az Iparművészeti Múzeum részére történt átadása után a – jórészt Lustig gyűjteményből származó duplumokból – a keszthelyi Balatoni Múzeum kisgrafikai gyűjteményébe is került. A Lustig-gyűjteményből így két rangos közgyűjtemény is részesült.

Az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomatványtárában található, nevére készült ex librisek, kisgrafikák kedvelt grafikusaitól származnak: Vadász Endre, Drahos István, Buday György, Bordás Ferenc, Menyhárt József, Révész Kornél, Schorr Tibor, Dinnyés Ferenc, Beran Lajos, Haranghy Jenő, Radványi-Román Károly, Sterbenz Károly, Hubert Woyty-Wimmer, Ottohans Beier, Wojciech Jakubowski, Michel Fingesten, Rose Reinhold, Enrico Vannuccini, Olmendo Mezzoli stb. (Exl.L/283–383). Ezekon gyakori motívumok a

könyv, a könyvet őrző kutya, a női akt, a jogász hivatás attribútumai (paragrafus, Iustitia a mérleggel, taláros bíró stb.), a zsidó identitás jelképeként a Dávid-csillag ábrázolása. In memoriam lapot készítettett Ady Endre, Theodor Herzl nevével. Mátyás király a karddal, országalmával, hollós címerrel mint a jogállamiság megtestesítője jelenik meg (a felirat: Iustitia est regnorum fundamentum /A jog az országok talpköve; Exl.L/322, graf. Drahos).

Alkalmi grafikáin a család a központi téma, de feltűnnek a második világháború okozta borzalmak megjelenítései is, a halál motívuma.

Különleges ex libris típusai: ex libris ethnographicis, ex theatrii, ex occultis, dunántúli könyveiből, háborús könyveiből, olasz művészeti könyveiből, zenei könyveiből, gyermekkori könyveiből stb.

Felesége, Lustig Istvánné részére készült ex librisek is szerepelnek az OSZK gyűjteményében, Vadász Endre, Bordás Ferenc, A. Kunst alkotásai. Ezekon gyakori a tájrészlet (Exl.L/385–389).

Lustig István azon gyűjtők egyike, aki nemzetközi kiterjedésű ex libris anyagával a külföld felé is képviselte hazánkat, s mindezt a XX. század első felének viszonyai között.

Vasné Tóth Kornélia

HÍREK

MAGDIKÁRA EMLÉKEZVE

Kékesi Lászlóné, született Fésű Mária Magdolna 1923. március 6-án Kálozon (Fejér megye) született Bíró Katalin és Fésű Ferenc kertész első gyermekeként. Szüleinek példája és a családi tradíciók egész életére maradandó hatást gyakoroltak rá. Édesanyja finom érzésű, művelt, verseket író asszony volt. Ő biztosította az otthon melegét, és mindvégig nagy szeretettel és figyelemmel kísérte két leánya, majd öt unokája életét. Édesapja előbb a simontornyai bőrgyáros Fried Pál, majd a Pécsi Borforgalmi Vállalat, végül a helyi Kossuth termelőszövetkezet vincellére-borásza. Csöndes, természetszerető ember volt.

Férjével 1943-ban, a simontornyai rk. templom restaurálása alkalmával ismerkedett meg. A háború, majd a művész hadifogságban töltött éve után 1946-ban házasodtak össze. Frigyükből három gyermek született, László, Bernadett és Attila. Miközben férje műzsája volt, nagy háztartást vezetett, és szeretettel, a világmindenség leghatalmasabb mozgatóerejével nevelte gyermekeit.

A bélyegterveiről, kisgrafikáiról világszerte ismert művész rajzain, festményein Magdikát többször megörökítette, két – alkotásjegyzékébe is felvett – ex librist tervezett számára. A KBK munkájába mindketten 1961-től kapcsolódtak, számos művésszel és gyűjtőtárral tartottak jó kapcsolatot.

Magdika a művészt szenvedéssel teli éveiben nagy odaadással és hozzáértéssel gondozta, és megpróbálta feltámasztani életkedvét. Férje 1993. április 18-án bekövetkezett halála nagyon megviselte, nehezen tudta feldolgozni, elfogadni a veszteséget, de hittel és szeretettel ápolta emlékét. Megtartva személyes holmijait, tárgyai és művei boldog emlékeket idéztek benne. Csak tablókra kasírozott, több kiállításon szerepelt anyagát ajándékozta mindvégig szeretett városának, Simontornyának.